

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ҐРУНТОВИХ РЕСУРСІВ

Сьогодні нераціональне природокористування досягло рівня, загрозливого для здоров'я людини та існування безпечного довкілля.

Незважаючи на технологічні досягнення людського суспільства на початку третього тисячоліття все виразніше проявляються ознаки енергетичного, сировинного, водного, продовольчого, земельного і навіть повітряного дефіцитів. Особливої гостроти набирають проблеми екологічної чистоти навколишнього природного середовища, збереження його відтворювального, відновлювального та асимілятивного потенціалів, оскільки катастрофічно зростають обсяги забруднень, масштаби виснаження і деградації окремих ресурсів довкілля який має надзвичайно великий негативний вплив на здоров'я матерів і дітей, а отже, і майбутніх поколінь.

Однією із таких проблем є нераціональне використання земельних ресурсів. Із 2,5 млрд. га загальносвітового фонду орнопридатних земель на сьогодні під рілля використовується 1,5 млрд. га., а резерв світових земельних ресурсів становить 1 млрд. га, а це, як правило, не кращі за якість землі.

Площа еродованих земель в Україні становить близько 17,0 млн. га (41% від загальної кількості сільськогосподарських угідь). У складі еродованих земель 4,7 млн. га займають середньо- і сильноеродовані землі, в тому числі – 68 тис. га землі, що повністю втратили гумусовий горизонт. Розділення земель між колективними сільськогосподарськими підприємствами, недосконалість техніки, перенасиченість сівозмін просапними технічними культурами сприяють щорічному збільшенню площі еродованих земель в середньому на 80 тис. га. Економічні збитки зумовлені процесами ерозії становлять 9,1 млрд. гривень, а втрати грошової вартості земель щонайменше в 1,5-2 рази більші, ніж сумарна виручка від експорту сільськогосподарської продукції.

Також є невтішним стан оброблювальних світових земель, оскільки майже 50% зазнають негативного впливу водної та вітрової ерозії різного ступеня. Понад 60% загальної площі зрошувальних земель потерпають від засолення, осолонцювання і підтоплення, що в значній мірі знижує їхню родючість. Майже 20% світової ріллі має досить низький вміст гумусу (менше 1%), а також безструктурний склад ґрунтового покриву, який ще й бідний на мінеральні елементи живлення необхідні які потрібні для одержання високих врожаїв.

Після багатьох століть надмірного, нераціонального, хижацького використання ґрунтового покриву нашої планети опинився в надзвичайно тяжкому стані, екологічна рівновага його є істотно підірвана.

Проблема з раціонального використання ґрунтових ресурсів та охорони на сьогоднішній день є актуальною як ніколи. Тому важливим питанням сьогодні є з'ясування підходів до вирішення проблеми раціонального землекористування у сучасних умовах.

Ґрунти утворюються під впливом клімату, живих організмів, складу і будови материнських гірських порід, рельєфу місцевості і віку території.

Під впливом людської діяльності відбуваються негативні процеси, які призводять до деградації та виснаження ґрунтів, вилучення їх з сільськогосподарського користування. Інтенсивне сільськогосподарське використання земель часто приводить до негативних наслідків: дегуміфікації, фізичної деградації, переущільнення, розвитку водної та вітрової ерозії, забруднення ґрунтів токсичними речовинами.

Основні причини зниження агрономічних властивостей ґрунту – це, насамперед, багаторазовий обробіток його різними знаряддями за допомогою потужних і важких колісних тракторів, комбайнів; водна та вітрова ерозії (цей процес різко зростає внаслідок низької культури землеробства, застарілих методів обробітку ґрунту тощо); споживацьке ставлення до землі, намагання якнайбільше від неї взяти і якнайменше їй повернути, що призводить до виснаження гумусу; перехід на індустріальні та інтенсивні технології, тобто застосування високих доз мінеральних добрив і хімічних засобів захисту рослин, яке супроводжується забрудненням ґрунту баластними речовинами (хлоридами, сульфатами), накопиченням отрутохімікатів у ґрунтах і підґрунтовних водах.

Вирішення проблеми нераціонального використання земельних ресурсів сьогодні неможливо без забезпечення сталого розвитку, спрямованого на підтримання життєзабезпечення суспільства без виснаження, деградації і забруднення довкілля. Сталий соціально-економічний розвиток країни означає таке функціонування її національного господарства, при якому одночасно забезпечуються задоволення зростаючих матеріальних і духовних потреб населення; раціональне та екологічнобезпечне господарювання, високоефективне використання природних ресурсів; підтримання сприятливих для здоров'я людини природно-екологічних умов життєдіяльності, збереження, відтворення і примноження якості довкілля та природно-ресурсного потенціалу суспільного виробництва.